

Informácia o výsledkoch projektu

Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie

Cieľom projektu Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie (KMC) bolo zriadenie rovnomenného centra, ktorého úlohou je koordinácia komplexnej celoštátnej politiky pre oblasť prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násillia.

KMC je zriadené v rámci **Inštitútu pre výskum práce a rodiny vďaka podpore Nórskeho finančného mechanizmu**, pričom stanovené úlohy plní v medzirezortnej spolupráci s relevantnými aktérmi v tejto oblasti.

Založením KMC Slovenská republika naplnila čl. 10 Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácejmu násilliu a o boji proti nemu: „Zmluvné strany ustanovia alebo zriadia na národnej úrovni jeden alebo viac oficiálnych orgánov zodpovedných za koordináciu, implementáciu, dohľad, vyhodnocovanie politiky a opatrení pre predchádzanie všetkým formám násillia a boj proti nemu, ktoré pokrýva tento dohovor.“

Počas trvania implementácie tohto a ďalších projektov podporených z programu SKOg Rodovo podmienené a domáce násilie sa podľa údajov z kľúčových indikátorov podarilo pozitívne ovplyvniť situáciu v oblasti pomoci obetiam násillia na ženách na Slovensku. Počet ohlásených prípadov sa zvýšil o 80 % a počet stíhaných trestných činov prípadov násillia spáchaných partnerom vzrástol o 20 %. Podiel žien, ktoré vedia, kde hľadať pomoc, vzrástol z 20 % na 54 %.

KMC zapojilo do svojej práce viac ako 60 expertiek a expertov, prevažne z mimovládneho sektora a akademickej obce, vrátane odborných poradkýň, ktoré sú k dispozícii ženám zažívajúcim násilie na **národnej linke pre ženy**. V spolupráci s relevantnými rezortmi, samosprávnymi krajinami, mimovládnymi organizáciami a ďalšími aktérmi na štátnej aj regionálnej úrovni KMC pripravilo metodicko-vzdelávacie aktivity a materiály, navrhlo legislatívne zmeny a udržiavalo multiinštitucionálnu spoluprácu.

Výber z výstupov a aktivít projektu

Legislatívne zmeny

V priebehu roka 2015 boli novelizované štyri rozhodujúce zákony. Popri iných úpravách zlepšujúcich postavenie obetí trestných činov počas trestného konania je významná zmena Trestného zákona, kde bol zavedený princíp trestnoprávnej zodpovednosti v prípade priestupkovej recidívy; druhý akt domáceho násillia, ktorého sa páchatel dopustí v priebehu 12 mesiacov, má byť stíhaný ako trestný čin. Súčasne bol zákon o priestupkoch doplnený o identifikáciu priestupku voči blízkej a zverenej osobe. V Trestnom poriadku boli zavedené opatrenia na ochranu obetí domáceho násillia pred sekundárnou viktimizáciou. Významnou zmenou je aj predĺženie lehoty vykázania násilnej osoby zo spoločného obydlia v zákone o policajnom zbore z pôvodných 48 hodín na 10 dní, pričom vykázanie súčasne obsahuje aj zákaz priblíženia sa k ohrozenej osobe.

Koordinácia pomáhajúcich profesií a inštitúcií

Cieľom KMC bolo vytvoriť pre účinnú podporu a ochranu žien zažívajúcich násilie také podmienky v inštitúciách a organizáciách, aby sa predchádzalo sekundárnej viktimizácii zo strany profesionálok a profesionálov, ktorí im poskytujú pomoc alebo s nimi prichádzajú do kontaktu. Preto KMC špecifikovalo predpoklady pre **systémové vzdelávanie** založené na

štandardoch kvality (v materiáli *Návrh štandardov kvality ďalšieho vzdelávania v oblasti násillia páchaného na ženách*).

Komplexné vzdelávanie pre dotknuté profesie zahŕňa e-learningové kurzy o násillí na ženách a **6** tréningových manuálov doplnených o príručky, ktoré sú určené najmä konkrétnym profesiám. KMC zrealizovalo **50** tréningov v oblasti násillia na ženách, kde bolo vyškolených celkovo **485** osôb z pomáhajúcich profesií, vrátane terénnych sociálnych pracovníkov a pracovníčok pôsobiach v marginalizovaných rómskych komunitách. V oblasti domáceho násillia KMC zorganizovalo 28 tréningov, ktoré absolvovalo 540 profesionálok a profesionálov.

Cieľom ďalšieho vzdelávania pre organizácie poskytujúce špecializované podporné služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti bola výmena dobrej praxe a zjednocovanie postupov. Počas **13** vzdelávacích podujatí bolo vyškolených **115** pracovníčok. V oblasti domáceho násillia KMC zorganizovalo 4 školenia pre organizácie venujúce sa obetiam domáceho násillia, na ktorých sa zúčastnilo 35 pracovníčok a pracovníkov. KMC tiež uskutočnilo dve kolá monitoringu poskytovateľov služieb, ktorý preukázal, že podpora projektom mimovládnych organizácií z Nórskeho finančného mechanizmu významnou mierou zvýšila súlad poskytovania služieb v oblasti podpory a ochrany pre ženy zažívajúce násilie a ich deti a obeť domáceho násillia s minimálnymi štandardmi Rady Európy.

Polícia a právnické profesie

V spolupráci s Policajnou akadémiou a Prezidiom Policajného zboru Slovenskej republiky (PZ SR) KMC uskutočnilo *Mapovanie postupov a postojov vyšetrovateľov policajného zboru v prípadoch násillia na ženách*. Výsledky boli použité pri príprave metodík pre vyšetrovatelky a vyšetrovateľov, ako aj pre políciu prvého kontaktu. Bol vytvorený metodický pokyn *Odhad nebezpečenstva násillia na ženách*, ktorý polícia používa pri procese vyhodnocovania nebezpečenstva násillia na ženách a ich deťoch. V spolupráci s Prezidiom PZ SR bol pripravený návrh novej *Metodiky postupu v prípade násillia na ženách a domáceho násillia* a na súvisiacich prednáškach sa zúčastnilo 247 policajtov a policajtiiek.

Psychológia (poradenstvo a znalectvo)

V oblasti **poradenstva** KMC spolupracuje s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny. Pre túto oblasť bola vytvorená odborná príručka pre psychologičky a psychologov pôsobiach v referátoch poradensko-psychologických služieb ÚPSVaR. V odbore **znalectvo** boli vypracované dve analýzy súčasnej situácie vrátane návrhov, ako znížiť ohrozenie opakovanou a sekundárnou viktimizáciou v súdnych sporoch s dôrazom na odbornosť, nestrannosť a kvalitu znaleckého dokazovania v súlade s aktuálnymi poznatkami o násillí na ženách a jeho dôsledkoch pre deti. Odporúčania z analýz sú adresované nielen Ministerstvu spravodlivosti SR, ale aj širokej znaleckej obci a objednávateľom znaleckých posudkov, najmä vyšetrovateľom, prokuratúre a sudcom a sudkyniam.

Pomocné profesie a LGBTI

KMC v spolupráci s relevantnými mimovládnymi organizáciami spracovalo *Štúdiu výskytu domáceho násillia na LGBTI ľuďoch* a vytvorilo metodiku načrtávajúcu spôsoby, ako pristupovať k obetiam domáceho násillia, ako aj príslušný manuál a príručku pre pomáhajúce profesie.

Programy pre prácu s páchatelmi násillia na ženách

Materiál KMC *Štandardy a postupy zavedenia sociálno-intervenčných programov pre páchatelov násillia na ženách* navrhuje systém

zavádzania a akreditácie týchto sociálno-intervenčných programov, ktorých cieľom je znížiť riziko opakovanej (terciárnej) viktimizácie žien. Materiál bol podkladom k príprave metodiky, ktorá bola odovzdaná Zboru väzenskej a justičnej stráže SR.

Trénerky a tréneri pre pomáhajúce profesie

Vzdelávaciu činnosť by KMC nevládlo bez zapojenia odborníkov z mimovládnych organizácií, ktoré spolupracovali ako externé lektorky pri mnohých tréningoch. V záujme posilnenia lektorských kapacít KMC sa na začiatku projektu konal trénerský tréning tak pre psychosociálne, ako aj pre právnické profesie. Celkové zapojenie tréneriek a trénerov v rámci vzdelávacích aktivít projektu predstavuje 1084,5 hodiny za oblasť násilia na ženách.

Multiinštitucionálna spolupráca (MIS)

Táto spolupráca predstavuje jednu z kľúčových aktivít KMC. Spoločné stretnutia zástupkyň a zástupcov dotknutých inštitúcií sa uskutočnili vo všetkých **8 krajoch**. V rámci vzdelávania aktérov MIS boli pripravené dve metodiky zamerané na postupy spolupráce inštitúcií. KMC zrealizovalo aj školenia zamerané na koordináciu MIS, ako aj pre konkrétne osoby zapojené do regionálnych partnerstiev MIS.

Školstvo a primárna prevencia

Pre potreby verejného vzdelávania KMC pripravilo *Analýzu dostupných vzdelávacích programov od materských škôl až po vysoké školy*, v ktorej navrhlo zmeny vo vzdelávaní v oblasti rodovej rovnosti a násilia na ženách pre žiakov a žiačky, ako aj pre študentstvo špecializovaných odborov na vysokých školách. V spolupráci s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici boli navrhnuté doplnenia metodických listov a odporúčaní pre pedagogický personál základných a stredných škôl. V spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom sa tiež pripravili workshopy vo všetkých krajoch SR, ako aj odborná príručka *Situácia detí, svedkov domáceho násilia, výzvy a možnosti intervencie*.

V oblasti primárnej prevencie sa na stredných školách po celom Slovensku uskutočnili prednášky o potrebe prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násilia tak pre učiteľky a učiteľov, ako aj pre žiačky a žiakov. Na 145 hodinách vzdelávania sa zúčastnilo **5 022 osôb**.

Spolupráca s Radou Európy

V oblasti vzdelávania polície, prokuratúry a súdov sa uskutočnila „Fact finding mission“, na základe ktorej bol vypracovaný *Manuál tréningu pre trénerov pre políciu, prokuratúru a súdy*. Manuál sa využíva na tréningoch pre potenciálnych nových trénerov a trénerky z radov policajného zboru, pedagogického zboru Policajnej akadémie, ako aj advokátov a advokátok poskytujúcich poradenstvo obetiam násilia na ženách. V spolupráci s expertkami Rady Európy zorganizovalo KMC trénerský tréning vychádzajúci zo spomínaného manuálu.

Spolupráca s nórskou partnerskou inštitúciou

KMC úzko spolupracovalo s Nórskeho centrom pre výskum násilia a traumatického stresu na príprave a realizácii kvalitatívneho výskumu *Vzťah matka – dieťa v kontexte partnerského násilia páchaného na ženách* a dvoch reprezentatívnych výskumov *Prevalencia a charakter sexuálneho násilia páchaného na ženách* a *Prevalencia a charakter domáceho násilia a násilia v partnerskom vzťahu*. V rámci výmeny poznatkov a skúseností nórskej polície s políciou v SR bola kľúčovou prednášateľkou nórska vyšetrovatelka – špecialistka na prípady násilia na deťoch a domáceho násilia.

Zvýšenie povedomia o problematike

V rámci projektu MPSVR SR pripravilo a spustilo mediálnu kampaň „Pretože hovorím nie“ zameranú na zvýšenie citlivosti a zníženie tolerance verejnosti voči sexuálnemu násiliu v intímnych vzťahoch. Kampaň má za cieľ osloviť mladých ľudí od 15 do 25 rokov a s vysokou rodovou citlivosťou sprostredkovať posolstvá formujúce odmietavé a informované postoje k sexuálnemu násiliu.

Prijímateľom projektu je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, pričom odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí zabezpečuje odbornú garanciu a koordináciu projektu.

Aktivity projektu sa realizujú s partnerskými inštitúciami: Inštitút pre výskum práce a rodiny, Rada Európy a Norwegian Centre for Violence and Traumatic Stress Studies.

Projekt je financovaný z grantu Nórskeho kráľovstva prostredníctvom Nórskeho finančného mechanizmu a spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu SR grantom vo výške 2 000 000 EUR.